

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.04.2000, sp. zn. 22 Cdo 1658/98, ECLI:CZ:NS:2000:22.CDO.1658.1998.1

Číslo: 49/2001

Právní věta:

Jestliže kupní cena pořizované věci byla zcela zaplacená z výlučných prostředků jednoho z manželů, avšak kupujícími byli oba manželé a oba při uzavření kupní smlouvy projevili vůli nabýt kupovanou věc do bezpodílového spoluvlastnictví, pak se tato věc stala předmětem jejich bezpodílového spoluvlastnictví.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.04.2000

Spisová značka: 22 Cdo 1658/98

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 7-8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bezpodílové spoluvlastnictví manželů

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Příbrami rozsudkem ze dne 18. 11. 1997 vypořádal bezpodílové spoluvlastnictví účastníků tak, že z věcí movitých, do něj náležejících, přikázal do vlastnictví žalobkyně věci v ceně 17 340 Kč, žalovanému přikázal věci v ceně 21 170 Kč. Žalovanému uložil, aby žalobkyni vydal automatickou pračku zn. Tatramat, a žalobkyni, aby zaplatila žalovanému na vzájemné vyrovnání podílů částku 2777 Kč. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení a soudním poplatku. Soud prvního stupně, vázán právním názorem odvolacího soudu vysloveným v usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 26. 6. 1997, jímž byl zrušen předchozí rozsudek soudu prvního stupně, nevypořádal nemovitosti (dům čp. 42 s pozemky č. parc. 25/1, 182/2, 493/1 a 493/2 v katastrálním území L.) s tím, že do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků nepatří. V rámci vypořádání přihlédl k zaplacení dluhu ve výši 8000 Kč žalovaným po zániku bezpodílového spoluvlastnictví a dále k jeho vnosu do společného majetku v redukované výši 692 Kč.

K odvolání žalobkyně K r a j s k ý s o u d v Praze jako soud odvolací výše označeným rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalovanému uložil, aby žalobkyni zaplatil na vyrovnání podílu částku 12 223 Kč, jinak rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně přihlédl k

investicím ve výši 30 000 Kč, vloženým ze společného majetku do nemovitostí v L., které jsou podle jeho názoru výlučným vlastnictvím žalovaného. Své rozhodnutí postavil na právním názoru, který vyslovil již ve svém zrušujícím usnesení ze dne 26. 6. 1997, jímž byl soud prvního stupně vázán, že "nemovitosti v L. nespádají do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků, když bylo prokázáno, že finanční prostředky na úhradu kupní ceny darovali výhradně odpůrci jeho rodiče" a že "následně zanesení údajů z kupní smlouvy do LV nemovitostí u Střediska geodézie mělo pouze evidenční význam a nezakládalo v žádném případě vznik vlastnického práva".

Oba soudy v uvedených rozhodnutích vycházely mimo jiné ze skutkového zjištění, že v kupní smlouvě sepsané dne 2. 10. 1985 formou notářského zápisu, registrovaného Státním notářstvím v Příbrami dne 17. 10. 1985, včetně pokračování tohoto zápisu ze dne 15. 10. 1985, byli jako účastníci smlouvy na straně kupující označeni žalovaný i žalobkyně, která dne 15. 10. 1985 vyslovila s kupní smlouvou, sepsanou dne 2. 10. 1985, souhlas. Přistoupila k ní výslovně jako "spolukupující" a podepsala ji. Žalovaný bez jakýchkoliv výhrad k označení účastníků i vlastnímu obsahu smlouvy tuto podepsal při jejím sepsu.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, v němž nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu, podle něhož nemovitosti v L. čp. 42 nespádají do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků. Namítá, že tyto nemovitosti byly získány za trvání manželství na základě kupní smlouvy, kterou uzavřeli jako kupující oba účastníci, a to notářským zápisem, který netrpí žádnou právní ani věcnou chybou, takže nemůže být neplatný. "Nemovitosti nabyli účastníci společně projevenou vůlí bezchybným právním úkonem, ve kterém oba shodně projevili vůli tyto nemovitosti, a to bez ohledu na původ finančních prostředků pro zaplacení kupní ceny, získat do svého společného majetku." Podle názoru žalobkyně nelze v žádném případě právní vztahy vzniklé v souladu s právními předpisy posuzovat z čistě ekonomického hlediska, takže nemůže souhlasit s tím, že pojem "nabytí do vlastnictví" je nutné chápat nikoliv ryze právně, nýbrž ekonomicky. Takový výklad by zpochybňoval všechny právní akty uzavřené za trvání manželství notářským zápisem a s tehdy nutnou registrací při převodu vlastnictví k nemovitostem, dnes vkladem do katastru nemovitostí. O vůli koupit nemovitosti do bezpodílového spoluvlastnictví svědčí nejlépe skutečnost, že kupní smlouva byla sepsána dne 2. 10. 1985 a ona ji podepsala až po příchodu z porodnice po dvou týdnech, a to na výzvu žalovaného. Navrhla, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný navrhl zamítnutí dovolání s tím, že rozsudek odvolacího soudu je věcně správný. Oba soudy respektovaly transformační princip, podle něhož věci získané jen z oddělených, výlučných prostředků jednoho z manželů, zůstávají v jeho výlučném vlastnictví. V průběhu řízení bylo prokázáno, že celá kupní cena za uvedené nemovitosti byla zaplacená z peněz, které obdržel výlučně žalovaný darem od svých rodičů. Soudy také správně vzaly v úvahu skutečnost, že účastníci podepisovali smlouvu odděleně. Jak již uvedl u soudu prvního stupně, myslel si, že podpis žalobkyně na kupní smlouvě je nutný jako její souhlas s tím, že nemovitosti kupuje.

N e j v y š š í s o u d po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, osobou oprávněnou, řádně zastoupenou a že je přípustné, přezkoumal rozsudek odvolacího soudu podle § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř. a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné. Proto zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Dovolatelka nenamítá, že v řízení došlo k vadám uvedeným v § 237 odst. 1 o. s. ř., nebo že řízení bylo postiženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241 odst. 3 písm. b/ o. s. ř.), a ani z obsahu spisu nevyplývá, že by k některým z uvedených vad došlo. Proto se dovolací soud dále zabýval jen dovolatelkou uplatněným dovolacím důvodem, tj. že rozhodnutí odvolacího

soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.), konkrétně řešením zásadní otázky, zda do bezpodílového spoluvlastnictví manželů patří nemovitosti, koupené za trvání jejich manželství, jestliže podle kupní smlouvy byli oba manželé kupujícími, avšak kupní cena byla zaplacená zcela z oddělených finančních prostředků jen jednoho z nich. S ohledem na ustanovení § 868 obč. zák. je třeba tuto otázku posuzovat podle ustanovení občanského zákoníku ve znění před novelou provedenou zákonem č. 509/1991 Sb. (dále jen "obč. zák.").

Podle § 143 obč. zák. v bezpodílovém spoluvlastnictví manželů je vše, co může být předmětem osobního vlastnictví a co bylo nabyto některým z manželů za trvání manželství, s výjimkou věcí získaných dědictvím nebo darem, jakož i věcí, které podle své povahy slouží osobní potřebě nebo výkonu povolání jen jednoho z manželů.

Osobního vlastnictví k věci lze nabýt mimo jiné koupí (§ 133 obč. zák.), přičemž smlouvy o převodech nemovitostí musí mít písemnou formu (§ 46 odst. 1 obč. zák.). Vlastnictví k převáděné nemovitosti se podle § 134 odst. 2 obč. zák. nabývalo až registrací převodní smlouvy státním notářstvím.

Obecně platí a soudní praxe jednotně vychází z toho, že věc, která byla pořízena za trvání bezpodílového spoluvlastnictví z prostředků patřících výlučně jednomu z manželů (např. z peněz, které měl již v době před uzavřením manželství nebo které sám získal darováním), se nestává předmětem bezpodílového spoluvlastnictví, ale je ve výlučném vlastnictví toho, kdo ji takto pořídil. Tak je tomu v běžných případech koupě věci jedním z manželů z jeho výlučných zdrojů resp. prostředků, kdy ji od prodávajícího kupuje sám (svým jménem) pro sebe a kdy se druhý z manželů na takové koupě nijak nepodílí. Odlišné důsledky však nastávají v případě, kdy je sice kupní cena zcela zaplacená z výlučných prostředků jednoho z manželů, avšak kupujícími jsou oba manželé a oba jasně projeví vůli nabýt koupenou věc do bezpodílového spoluvlastnictví. V tomto případě výlučně "investující" manžel nekupuje věc pro sebe, ale projevuje vůli k pořízení věci do bezpodílového spoluvlastnictví, a druhý manžel toto akceptuje. Tato vůle obou manželů je pak rozhodující z hlediska určení, zda věc patří či nepatří do bezpodílového spoluvlastnictví. Není zvláštního rozdílu mezi touto situací a situací, kdy dvě osoby koupí určitou věc za peníze pouze jedné z nich s tím, že budou rovnodílnými podílovými spoluvlastníky. Těmi se pak stávají realizací platného převodu vlastnictví ke kupované věci bez ohledu na poměr jimi vynaložených prostředků na koupě věci.

V dané věci účastníci jako manželé předmětnou kupní smlouvou, mající všechny potřebné náležitosti, nesporně projevili shodnou vůli nabýt nemovitosti v L. do bezpodílového spoluvlastnictví. Pro posouzení otázky, zda tyto nemovitosti patří do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků či nikoli, byl rozhodující jejich projev vůle vyjádřený v písemné a registrované kupní smlouvě, jejíž platnost nebyla nijak zpochybněna, bez ohledu na to, z jakých finančních prostředků byla kupní cena zaplacená. Skutečnost, že kupní cena byla zaplacená z finančních prostředků darovaných rodiči žalovaného jen žalovanému, tak sama o sobě bez dalšího nemohla vést k závěru, že nemovitosti v L. do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků nepatří. Žalovanému nic nebránilo, aby uzavřel takovou kupní smlouvu, podle které by jako kupující vystupoval jen on sám a nemovitosti tak nabyly do svého výlučného vlastnictví.

Z uvedeného vyplývá, že právní posouzení věci odvolacím soudem nebylo správné. Dovolacímu soudu proto nezbylo než napadený rozsudek odvolacího soudu zrušit v celém rozsahu, neboť jde o případ, kdy z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky. Vzhledem k tomu, že vadami právního posouzení věci trpí i rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozsudek soudu prvního stupně a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 1 a 2 o. s. ř.).